

Odkud jsme přišli, kde jsme a kam chceme jít?

Kázání na Svatováclavské národní pouti, Mariánské náměstí, Stará Boleslav, pondělí 28. září 2026, 10.00 hodin

Milé sestry, milí bratři, vážení představitelé veřejného života, milí poutníci,

když dnes poprvé jako pražský arcibiskup předsedám Národní svatováclavské pouti zde ve Staré Boleslavi, cítím velikou radost i odpovědnost. Současně si uvědomuji zvláštní spojení dvou míst. V Praze sloužím v katedrále, která nese rovněž Václavovo jméno a uchovává jeho ostatky. A zde stojíme na místech, kde jeho pozemský život skončil. Mezi Prahou a Boleslaví se tak rozprostírá celý příběh svatého Václava: příběh víry, vlády, odpovědnosti, politické prozíravosti, ale nakonec také zrady, krve a odpuštění.

Dnešní první čtení z Knihy moudrosti je určeno těm, kdo nesou odpovědnost za druhé. Moudrost není luxus pro chvíle, kdy je všechno snadné. Je schopností rozlišit, co je opravdu dobré, co slouží životu a co má budoucnost. A právě takovou moudrost potřeboval i mladý český kníže Václav.

Nevyrůstal v jednoduché době. Jeho babička Ludmila mu předala křesťanskou víru; na Budči dostal vzdělání, které ho otevíralo širšímu světu. Když převzal vládu, česká země ještě zdaleka nebyla jednotným křesťanským prostorem. Staré zvyky se střetávaly s novou vírou, jednotlivá mocenská centra spolu soupeřila a česká politika musela hledat své místo mezi silnějšími sousedy. Václav v této situaci nestavěl jen kostely. Stavěl budoucnost.

Zvlášť výmluvné je jeho rozhodnutí ve vztahu k saskému králi Jindřichu Ptáčníkovi. České prostředí bylo předtím tradičně spojeno především s bavorským a řezenským okruhem. Václav však rozpoznal, že se těžiště moci mění. Přijal vztah k Jindřichovi a také povinnost odvádět tribut, tedy vazalský poplatek za ochranu. Můžeme se přit o jednotlivosti, jak to historikové také dělají. Podstatná je však jeho schopnost vidět dál než k nejbližší hranici a dál než k vlastní prestiži. Dokázal se spojit s těmi, kteří v dané chvíli představovali sílu schopnou utvářet budoucnost střední Evropy. Tradice s touto orientací spojuje také získání ostatků svatého Víta; Václavova rotunda svatého Víta na Pražském hradě se stala symbolem tohoto nového směřování.

Každá společnost potřebuje vědět tři věci: odkud jsme přišli, kde jsme a kam chceme jít. Kdo neví, odkud přišel, snadno ztratí svou identitu. Kdo si

nepřizná, kde skutečně je, začne si o sobě vyprávět pohádky. A kdo neví, kam jde, může sice běžet velmi rychle, ale vůbec ne správným směrem.

Svatý Václav nám připomíná, že k našemu „odkud“ patří křesťanství. Ne jako jediná vrstva našich dějin, ale jako vrstva zásadní. Naše chápání lidské důstojnosti, odpovědnosti za slabé, odpuštění, svědomí, služby, naše umění, krajina, kalendář, jazyk i pojetí vlády byly po staletí formovány biblickou a křesťanskou tradicí. Řekl jsem nedávno, že Evropa potřebuje duši a že její židovsko-křesťanské kořeny mohou být tím, co nás spojuje. Platí to i pro naši zemi.

Proto bych se nezříkal pojmu kulturní křesťanství, jako by šlo o cosi méněcenného. Pro sekulární společnost může být kulturní křesťanství důležitou pamětí a společným jazykem. Člověk nemusí každou neděli stát v kostele, aby chápal, že milosrdenství je víc než pomsta, že slabý člověk neztrácí svou důstojnost, že moc má být službou a že odpuštění může přerušit řetěz nenávisti. To jsou plody křesťanské kultury a stojí za to je chránit.

Ale nám praktikujícím katolíkům – a platí to dle mého podobně pro všechny křesťanské církve – kulturní křesťanství nestačí a stačit nemůže. Naším úkolem totiž není pouze udržovat kostely, opravovat památky, pořádat poutě a připomínat, co vybudovali naši předkové. Církev není muzeum a křesťan není kustod minulosti. Víra musí být živá. Musí vycházet z živého vztahu s Kristem, kterého jsme přijali jako Pána a Spasitele, a je třeba, aby se stala životním stylem, totiž způsobem, jak jednáme či mluvíme, jak podnikáme a jak vykonáváme veřejnou službu, jak zacházíme s protivníkem nebo jak se chováme k člověku, který nám nemůže nic oplatit. Společnost od nás nepotřebuje, abychom se stali hlučnými a všehoschopnými, nicméně musí nás být vidět a slyšet jako věrohodné svědky evangelia, tedy lidi, kteří přinášejí pokoj tam, kde je neklid, naději tam, kde je únava, a pravdu, která ač jednoznačná, není zbraní proti druhému člověku.

Právě zde v Boleslavi ale nesmíme přeskočit poslední kapitulu Václavova života, která končí násilím mezi nejbližšími. Bratr zabíjí bratra. Spor o podobu vlády a budoucnost země se mění v krev. To není jen vzdálený příběh desátého století. Je to varování každé společnosti, která dovolí, aby nesouhlas přerostl v nenávist a protivník se změnil v nepřítele, jemuž už nepřiznáváme dobrý úmysl, čest ani lidskou důstojnost.

V litoměřické diecézi, odkud jsem přišel do Prahy, jsem letošní rok vyhlásil Rokem smíření. Opakoval jsem při tom, že minulost nelze uzdravit tím, že ji vymlčíme. Tou minulostí nemám na mysli jen historické rány a křivdy, ale prostě všechno to, co jsme si v minulosti udělali a čím jsme druhé

zranili. Staré rány je třeba otevřít, aby se mohly zahojit. Pravda je prvním krokem ke smíření, ale musí být spojena s milosrdenstvím. A odpuštění není slabost. Je to životodárná síla, která nám umožňuje nezačínat každé ráno znovu od starých křivd, jak to zpíváme v písni o svatém Václavu: *„Nikdy nezahyne plémě věrných Čechů, dokud bratr bude bratru odpouštět.“*

Totéž platí pro celou společnost. Moje biskupské heslo zní „Pax vobis – Pokoj vám“. Pokoj pro mě není nehybnost ani mlčení o problémech. Je to Boží dar, který nám umožňuje pravdivě se vidět, a přesto zůstat spolu, stát se odolnými, tvořit odolnou společnost. Odolnost společnosti se neměří jen výkonem ekonomiky, kvalitou infrastruktury nebo schopností obrany, jakkoli jsou všechny tyto věci důležité. Odolná společnost potřebuje především důvěru jednoho v druhého. Potřebuje lidi schopné spolu mluvit i tehdy, když spolu nesouhlasí. Potřebuje ochotu nést a snést něco pro společné dobro. Potřebuje smíření, odpuštění a svornost. Svornost neznamená, že máme všichni stejné názory. Znamená, že kvůli rozdílným názorům nepřestáváme patřit k sobě.

To říkám dnes nám všem, ale také vám, kdo jste nositeli politické a veřejné moci. Církev zde není proto, aby soutěžila s politickými stranami nebo nabízela svůj volební program. Chce mluvit o hodnotách evangelia a vést dialog se všemi, kdo nesou za naši zemi odpovědnost. Moc je vždy svěřována jen na čas. Svatováclavská tradice nám připomíná prostou věc: nejsme vlastníky země, v níž žijeme, ale jsme pouze jejími služebníky a správci. Mnoho jsme přijali od těch před námi, máme na tom poctivě pracovat a jednou to předat těm, kteří přijdou po nás – a to pokud možno v lepším stavu.

A nám všem dnešní evangelium říká: *„Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mě.“* To je poslední tajemství Václavovy moudrosti. Nestačilo mu správně odhadnout politickou situaci. Jeho nejhlubší orientací nebylo ani Bavorsko, ani Sasko. Jeho orientací byl Kristus. Proto mohl ztratit život, a přece se nestal poraženým. Proto ten, kdo zemřel u dveří boleslavského kostela, vstoupil do dějin silněji než mnozí vítězové bitev.

Svatý Václave, uč nás moudrosti, která vidí dál než k příštímu dni. Uč nás vážit si dědictví, z něhož jsme vyrostli, a přitom se nebát budoucnosti. Uč nás spojovat víru s odpovědností, pravdu s milosrdenstvím a svobodu se službou. Vyprošuj naší zemi, aby byla domovem lidí, kteří vědí, odkud přišli, poctivě vidí, kde jsou, a mají odvahu společně hledat, kam mají jít. *Nedej zahynouti nám ni budoucím. Amen.*

† Stanislav Přibyl, arcibiskup pražský